

תאריך עדכון: 2.7.2022

מגדר וחברה - מבוא לתיאוריות פמיניסטיות

27-923-01

התכנית ללימודי מגדר, אוניברסיטת בר אילן

ד"ר תאיר קרזי-פרסלר

סוג הקורס: שיעור חובה

היקף שעות:

סמסטר: שנתי

שנת לימודים: תשפ"ד

א. מטרות הקורס

מטרת הקורס היא לערוך היכרות עם החשיבה הפמיניסטית האקדמית, והתפתחותה בעולם המערבי בשתי המאות האחרונות. הקורס, המעוגן במדעי החברה, מאורגן באופן המשלב בין עקרון כרונולוגי ועקרון תימטי.

ב. תוכן הקורס:

על מנת להבין את הצורך, הרקע והבסיס של החשיבה הפמיניסטית, הקורס פותח בניתוח החשיבה הפמיניסטית המוקדמת מאז המהפכה הצרפתית, ומציג בהמשך תיאוריות פמיניסטיות בנות זמננו. התיאוריות הפמיניסטיות השונות - פמיניזם ליברלי, פמיניזם מרקסיסטי, פמיניזם רדיקאלי, פמיניזם תרבותי, גישת ההצטלבויות ותיאוריות קוויריות - יבחנו על פי מספר שאלות יסוד: המקור של דיכוי הנשים; תחומי החיים המעסיקים אותן (שוק עבודה, משפט, משפחה, מיניות); תפישת הזהויות המגדריות והמיניות שהן מסמנות; ותפישת השינוי שהן מקדמות. השימוש בתיאוריות אלה יודגם באמצעות ניתוח פמיניסטי של תחומי חיים בחברה הישראלית.

ג. מטלות הקורס:

1. נוכחות בכיתה: בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים. היעדרות מעל שלוש הרצאות בכל סמסטר תביא לביטול הקורס.
2. קריאה שוטפת של חומר הקריאה המפורט **לפני** השיעור אליו מתייחס החומר.
3. הגשת שלושה דו"חות קריאה בכל סמסטר. משקלו של כל דו"ח קריאה – 10% מהציון כל דו"ח קריאה. ראו הנחיות להגשת דו"חות הקריאה בסוף רשימת הקריאה.
4. מבחן בית בסוף שנת הלימודים שמשקלו 40% מהציון הסופי. תאריך ההגשה יימסר במהלך הסמסטר.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

<u>מספר השיעור</u>	<u>נושא השיעור</u>	<u>קריאה נדרשת</u>
1	פתיחה, שיעור היכרות	Tong, Rosemarie, 1989 ששון-לוי ומשגב, 2017.
2-3	מהמאה ה- 19 למאה ה- 20: הגל הראשון של הפמיניזם הליברלי	מיל, ג'ון סטיוארט, 1869. וולסטונקרפט, מרי (2006). סטנטון, אליזבת קיידי. [1848]
4	פמיניזם ליברלי: המאבק על הזכות לבחור והזכות להיבחר	סרט: הסופר'יסטיות צרפתי אורלי, 2015.
5	הגל השני של פמיניזם ליברלי	פרידן, בטי, 1975. א-סעדאווי, נוואל. 1988.
6	פמיניזם ליברלי מאוחר *לבדוק האם יש לי מאורנה	Okin, 1989
7	פמיניזם מרקסיסטי – עבודה במשק הבית	בריר-גארב רונה, 2020
8-9	פמיניזם מרקסיסטי – נשים בשוק עבודה	קריכלי-כץ, מנדל וקריה. 2018.
10-11	פמיניזם רדיקלי: פטריארכיה, מיניות, פורנוגרפיה התחלה של ריצ' בשיעור זה- תחילת דיבור על אימהות	מניפסט הרדסטוקינג. 2006 מקינזון, קתרין. 2006 Rottenberg, Catherine, 2019
12	פמיניזם רדיקלי: שאלות של אמהות	ריץ' אדריאן, 2002.
13	פמיניזם של דאגה- קרול גיליגן	גיליגן, קרול. 2016.
סמסטר ב'		
1	פמיניזם שחור	Collins, Patricia Hill, 2000

Gay, 2014		
השש יאלי, 2022. נגר-רון סיגל, 2020. נעמן יונית, 2006.	פמיניזם מזרחי	2
Jordan-Zachery, Julia. 2007 Hill Collins, Patricia. 2015.	גישת ההצטלבויות: Intersectionality	3+4
מוהנטי צ'נדרה, [1984] 2006. Narayan Uma, 1997 Zakaria Rafia, 2021	פמיניזם פוסט-קולוניאלי	5+6
זועבי ח'אולה ויונתן אנסון. 2017. אבו-בקר, חאולה. 2015.	נשים ערביות, פמיניזם ערבי בישראל	7
ספרן, חנה ואחרות. 2016 . סדג'וויק, איב קוסופסקי. [1990], 2010	מלימודים הומו-לסביים לתאוריה קווירית	8+9
באטלר ג'ודית, 2001: "צרות של מגדר". באטלר, 2001. קוויר באופן ביקורתי.	פמיניזם פוסט מודרני: התיאוריה הקווירית של ג'ודית באטלר	10+11
רוטנברג קתרין, 2018. צ'ינצ'ה אַרוֹצָה, טיטהי בְּהַאטְצ'רִיָה וננסי פרייזר, 2022 .	האם יש פמיניזם ניאו-ליברלי?	12
	סיכום תיאורטי: ויכוחים עיקריים בין תאוריות פמיניסטיות	13 27/6
	סיכום תיאורטי: ויכוחים עיקריים בין תאוריות פמיניסטיות	14

רשימת הקריאה: סקירה כללית – מנשים למגדר, ממגדר לגישת ההצטלבויות, מגישת

ההצטלבויות למגדרים

,Tong, Rosemarie, 1989: **Feminist Thought**, Boulder: Westview Press. Introduction
pp. 1-9

ששון-לוי אורנה וחן-משגב, 2017. חקר מגדר בישראל בתחילת המאה ה-21: בין נאו-ליברליזם לבין נאו-קולוניאליזם, מגמות, נא (2), 206-165.

מהמאה ה-19 למאה ה-20: הגל הראשון של הפמיניזם הליברלי, המאבק על זכות ההצבעה.

מיל, ג'ון סטיוארט, [1869] 2006. "שעבוד הנשים", בתוך באום ואחרות (עורכות): **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: קיבוץ מאוחד, ע"מ 41 - 47.

וולסטונקרפט, מרי [1792] 2006. "הגנה על זכויות האשה". בתוך באום ואחרות (עורכות): **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: קיבוץ מאוחד, ע"מ 32-18.

סטנטון, אליזבת קיידי. [1848] 2006. "הצהרת העמדות סנקה פולס", בתוך באום ואחרות (עורכות): **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: קיבוץ מאוחד, עמ' 37 - 31.

פמיניזם ליברלי: המאבק על הזכות לבחור והזכות להיבחר

סרט: הסופרג'יסטיות.

צרפתי אורלי, 2015. מנשים שקופות לנשים נוכחות: מאבקן של נשים חרדיות על ייצוגן בכנסת ה-20, מגדר, 4: 1-29.

הגל השני של הפמיניזם הליברלי

פרידן, בטי, 1975: "הבעיה שאין לה שם", בתוך שלף ואחרות (עורכות): אשה, נשים, נשיות, תל אביב: התנועה הפמיניסטית בישראל, עמודים 143-132.

א-סעדאוי, נוואל. 1988. מאחורי הרעלה: נשים בעולם הערבי. תל אביב: מסדה. עמ' 111-123.

פמיניזם ליברלי מאוחר

Okin, Susan Moller, 1989. Gender, Justice and the Family. New York: Basic Books.

Introduction and conclusions, Pp. 3 – 24, 170 – 186.

פמיניזם מרקסיסטי – עבודה במשק הבית

ברייר-גארב רונה. 2020. עבודות שקופות. מפתח, 15, עמ' 79 - 100

פמיניזם מרקסיסטי: נשים וגברים בשוק העבודה הניאו-ליברלי

קריכלי-כץ תמר, הדס מנדל ומיכל קריה. 2018. "בין עבודה למשפחה - אפליית אימהות בישראל ובארצות הברית", עבודה, חברה ומשפט, 15: עמ' 133-154

פמיניזם רדיקלי: פטריארכיה, מיניות, פורנוגרפיה.

מניפסט הרדסטוקינג. בתוך ד. באום, ד. אמיר ואחרות (עורכים), **ללמוד פמיניזם: מקראה, מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית**. 2006 (עמ' 66-62). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

קתרין מקינון, "מיניות, פורנוגרפיה ושיטה: הנאה תחת פטריארכיה", מתוך **ללמוד פמיניזם: מקראה, מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית**, עורכות דלית באום, דלילה אמיר, ואחרות (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2006), עמ' 376-414.

Rottenberg, Catherine, 2019. #Metoo and the Prospects of Political Change”, **Soundings**, 71 (10): 40-49.

שאלות של אמהות

ריץ' אדריאן, 2002, **ילוד אשה**, תל אביב: עם עובד, עמודים 42 - 43, 161-184, 313-319.

פמיניזם של דאגה

גיליגן, קרול. 2016. "תפיסות של עצמי ומוסריות", מתוך **בקול שונה** (ספריית הפועלים, 1995), עמ' 85-124.

סמטר ב'

פמיניזם שחור

Collins, Patricia Hill, 2000: **Black Feminist Thought**. New York: Routledge, pp. 1-19.

Gay Roxane, 2014 **Bad Feminist: Essays**. New York: Harper. (Two chapters- Introduction and the politics of respectability, p. 258)

פמיניזם מזרחי

השש יאלי, 2022. **בת של מי את? דרכים לדבר פמיניזם מזרחי**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 11-26.

נגר-רון סיגל, 2020. מזרחיות, אפיסטמולוגיה דרומית ו"עיוורון אתני" באקדמיה הישראלית. הכיוון מזרח 38: 127-139.

יונית נעמן, 2006. "ידוע שהתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרהה", **תיאוריה וביקורת**, 28, עמ' 185-191.

גישת ההצטלבויות: Intersectionality

Jordan-Zachery, Julia. 2007. Am I a Black Woman or a Woman Who Is Black? A Few Thoughts on the Meaning of Intersectionality, **Politics & Gender** 3(2): 254-263.

Hill Collins, Patricia. 2015. Intersectionality's Definitional Dilemmas, **Annual Review of Sociology**, 41, 1-20.

פמיניזם פוסט קולוניאלי

מוהנטי צ'נדרה, [1984], 2006: תחת עיניים מערביות: הגות פמיניסטית ומבני שיח קולוניאליים. בתוך: **ללמוד פמיניזם**, עמודים 415 – 443.

Narayan Uma, 1997: Contesting Cultures: Westernization, Respect for Culture and Third World Feminism, in her book: **Dislocating Cultures**, New York: Routledge, Pp. 3-32.

Zakaria Rafia, 2021. **Against White Feminism**, New York: Norton and Company, Pp. 56 -77 ('The White Savior industrial Complex and the Ungrateful Brown Feminist').

נשים ערביות, פמיניזם ערבי

זועבי ח'אולה ויונתן אנסון. 2017. "ההתמקחות המרובה עם הפטריארכיה: פריון הילודה בעיני נשים ערביות אקדמאיות בישראל", סוציולוגיה ישראלית, י"ט, 1: 67-91
אבו-בקר, חאולה. 2015. התנועה הנשית-פמיניסטית הפלסטינית בתוך ישראל, בתוך: אריג' סבאג'-חורי ונאדים רוחאנא (עורכים), **הפלסטינים בישראל: עיונים בהיסטוריה, בפוליטיקה ובחברה**. חיפה: מדא אלכרמל, המרכז הערבי למחקר חברתי-יישומי, עמ' 224--206.

מלימודים הומו-לסביים לתיאוריה קווירית

ספרן, חנה, רחלי הרטל ואורנה ששון- לוי. 2016. **הי(א)סטוריה לסבית מקומית: פעילות, מאבקים והישגים**. מתוך: זכויות הקהילה הגאה בישראל. עמ' 45-80.

סדג'וויק, איב קוסופסקי. [1990], 2010. "האפיסטמולוגיה של הארון". **תיאוריה וביקורת**, 37: 284-304.

ג'ודית באטלר

באטלר ג'ודית, 2001: "צרות של מיגדר", מכאן, כרך ב', עמודים 191-212.

באטלר ג'ודית, 2001: **קוויר באופן ביקורתי**, תל אביב: רסלינג. עמודים 23-63.

האם יש פמיניזם ניאו ליברלי?

רוטנברג קתרין, 2018. "עלייתו של הפמיניזם הניאו-ליברלי", תיאוריה וביקורת, 50, עמ' 437-456.

צ'ינצ'ה אָרוּצָה, טיטה בָּהאטצ'רֶה וננסי פרייזר, 2022, **פמיניזם ל 99%** (תרגום עדי מורנו) הוצאת נמלה.

הנחיות להכנת דו"חות קריאה

כל דו"ח יתייחס למאמר או מספר מאמרים מרשימת הקריאה, על פי ההנחיות שיינתנו במהלך הקורס. מטרת הדו"ח היא להוכיח יכולת קריאה, הבנת מאמר וניתוח שלו בהקשר רחב יותר. לשם כך, הדו"ח יכול דיון קצר בשאלות העיקריות בהן עוסקים המאמרים (לא לסכם אלא רק לחדד את הנקודות העיקריות) ויקשור את המאמרים באופן אנליטי למאמרים אחרים שנלמדו בקורס. למשל: אפשר לבחון מאיזו גישה תיאורטית המאמרים יוצאים, עם מי

המאמרים מתווכחים, מהן הביקורות האפשריות עליהם, מה חסר במאמרים, לערוך הנגדה בין המאמרים, לבחון את נקודות השוני והדמיון ביניהם וכדומה.

אפשר גם להגיב באופן אישי על המאמרים: איך הם מתייחסים לחיים האישיים שלי, או לחיים של נשים בישראל למשל. בכל מקרה, סיכום בלבד של המאמר אינו מספיק.

הדו"ח יהיה באורך של **עמוד אחד, אלא אם ההנחיה תאפשר יותר מעמוד אחד**, ויוגש במודל. משקל הגשת ששה דו"חות במועדם (!) הוא 60% מהציון.

חשוב: תקפידו על כתיבה בהירה ושוטפת (למשל – קשר בהיר בין משפטים ובין פסקאות), שפה תקנית, ובעיקר על כתיבה עצמאית, כדי שנוכל לדעת מה באמת הבנתן (או לא הבנתן) מהמאמר.